

"Soča" izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za dnevnik polit. društva "Soča".

Vse leto	f. 4.—
Pol leta	" 2.—
Cetrt leta	" 1.10

Za nedružalnike:

Vse leto	f. 4.50
Pol leta	" 2.30
Cetrt leta	" 1.20

Posemne številke se dobivajo po 10 solidov v Gorici pri Paternoliju in Sočarju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Kako je zveza avstrijskih kraljestev in drugih krovov in postala cesarstvo in kako bi moralo biti to cesarstvo.

To zgodovinsko dejanje nij samo zgodovinarjem zanimivo, temuč tudi Avstrijancem vsem posebno zdaj, ko se sede vse okoli vprašanja, ali ima obvezljati federalizem ali centralizem.

Omenili je naš list učenjak, kako so v teku stoletij vse dežele počasi prisile pod žeslo naših habsburških držav, in kako ona vse veže, da so ena celota. Omenili smo tudi, da so vsi vladarji pogojev ponašali, to je pravne pogodbe sklenjene med to vladarsko družino in deželami. Posebno slovensko je to storil Karol VI. oče Marije Terezije.

Ti naši skupni vladarji, po raznih deželah kralji, nadvojvodi, vojvodi, knezi itd. imenovani so bili večidel tudi rimsko-nemški cesarji, katere voliti so imeli pravico nemški knezi izborniki, in res skoro vsakikrat so jih izvolili zaporedoma.

Tak rimsko-nemški cesar je bil tudi našega sedanjega cesarja ded Franc II. še v začetku tega stoletja. Ali malo prave cesarske moći so imeli zadnji cesarji, in ko je Napoleon I. vse nemške dežele zmagal in skoro pokončal; obledela je ta v poprejšnjih stoletjih sijajna in prestavnna krona tako, da je sklenil, ker nemškega cesarstva nij bilo, tudi naslov nemško cesarski popustiti in vse svoje dežele proglašiti kot avstrijsko cesarstvo. V ta namen je izdal 1. avgusta 1804. ta patent:

„Mi Franc II. itd. Akopram smo po božji milosti in po volitvi knezov izbornikov rimsko-nemškega cesarstva dospeli do takega dostojarstva, da Nam nij za Našo celo želite več naslovov in več veljave; vendar moramo kot vladar hše in monarhije Avstrijske skrbeti, da se j. ma ohrani ona popolna enakost naslova in dedinski dostojarstva, katera avstrijskim vladarjem tiče in jih je po pogodbah zagotovljena glede na starodavni svit njih hše, in glede na velikost in šte-

viljo prebivalcev teh držav, ki obsegajo velika kraljestva in neodvisne kneževine.

Da se ta enakost vtrdi, in ker sta prav tako delala v poprejšnjem stoletju rusko cesarski dvor, in zlaj novi vladar francoski, (Napoleon I.) imamo tudi Mi pravico, biši avstrijski podeliti z ozirom na njene neodvisne države, naslov cesarski. Vsled tega smo po natajanjem premišljevanje sklenili, da prisvojimo Sebin Našim naslednikom v nerazdeljivem posetu. Naših neodvisnih kraljestev in držav, naslov in dostojarstvo dedinskega cesarja avstrijskega (kot ime Naše hše) tako pa, da se imajo Našim vsem kraljestvom, kneževinam in kronovinam tudi za naprej nespremenjeno ohraniti vsi dosedajni naslovi, ustave, pravice in razmere.“ V zadnjem odstavku imenuje ta patent avstrijsko cesarstvo: telo zedinjenih avstrijskih držav.

Na to je ta nemški cesar Franc II. postal prvi avstrijski cesar s imenom Franc I.

V tem prevažnem spisu govori vladar sam vedno o svojih neodvisnih državah, katerim potrdjuje njihova stare pravice, ustave itd., cesarstvo mu je zveza (latinsko foedus) teh kraljestev in držav, in naslov: cesar je dal bolje svoji hše, a ne tem deželam, katera imenuje telo zedinjenih držav, in je jim najviši skupni glavar.

Iz vsega tega sledi federalizem samo po sebi, kajti neodvisnost pomenja, da ima vsaka teh dežel po svoje živeti, po lastnem delovanju se razvijati in napredovati. Ker so pa te dežele v zvezi in je vladarna hše vrh in vez, nij dvomiti, da imajo tudi skupne zadeve, katera je do leta 1848. vladar sam absolutistično opravljal, posebno so spadale sem zunajne, finančne in vojaške opravila. Zdaj imamo pa ustavo, ker je naš cesar poklical vse dežele in narode k skupnemu delovanju po oktobrski diplomi. Ko bi se bilo na podlagi tega diploma delalo, bilo bi se vse dežele in narodi med seboj in s kromo na Dunaju vnovič pogodili, kakor nove potrebe, nova vprašanja in novi časi zahtevajo. Ali namesto tako postopati, sklicali so se sicer deželni zbori in iz njih centralni državai zbir; toda dala se je vsim nova ustava brez nove vzajemne

pogodbe, vrhu tega se namerava vedno bolje državo centralizovati, kar je ugodno ponemčevanju, in deželnim zborom počasi jemati to malo pravice, ki jih imajo. Prav to je p. izvirek toliko nesloge in toliko homati pri nas. Res je sicer, da ne bi mogle majhne krovnine zadoščiti vsem trditvam novih časov, na pr. Slovija, Kranjsko, Koroško, Gorisko itd. Vse take državice v zmeri gori omenjenega patentu nebi mogle same skrbeti za vso uradnijo, vse šole, velike ceste itd.; in postavodajstvo bi bilo pretežljivo delo; ali, zediniti bi se moralo v več skupine po potrebah, narodnostih in drugih razmerah, in glojte po tej poti, po federalizmu bi prišli do zedinjenja vseh Slovencev, in drugi do tega, cesar željo. Po tom bi Avstrija pač prečna in zopet močna postala. V ta namen sta le dva pogoja, da bi nameriši vse bili dobiti zvesti Avstrijani in pravčeni drugi državam, pogoja, ki so bogme samo po sebi razumita, pri udih iste države.

Slovenci! Zopet so protivniki federalizma zmagali, neposredno volitve v skupni državni zbor so razpisane in voliti moramo pa tako, da bomo pomagali sebi in drugim federalistom. V prvi vrsti so na deželi poklicani pravni volile za to delati. Njihova naloga je velika, ker imajo oni tiste može izvoliti, ki bodo po tem volili poslanca. Da bi se torej vse tu in v drugih krovinah živo zavedali tega osodepolnega poklica, kajti kmetijski stan ima poslati veliko poslancev. Skrbno naj volijo tudi drugi povišljevanje, da je še zdaj mogoče popraviti toliko poprejšnjih napak, in organizovati Avstrijo, kakor ji najbolje prista: federalistično, to je da bode v duhu novih časov telo zedinjenih neodvisnih držav.

Nove šolske postave.

II.

Kakor smo zadnj e omenili so vzbudile nove šolske postave skoro povsod na Slovenskem veliko nezadovoljnost. Toda te nezadovoljnosti ne smemo pripisati

LISTEK.

Žena v družini.

„Vrtite tedaj se v pohištranji pridno,
Skrbite marljivo, trudite se zló,
Da hiša domača se snazi prav vidno,
Da pridnost pripelje vno radost, blago.“
TUMAN.

Družina v najtehtnejšem pomenu besede se pričeva neobhodno k pravi človeški sreči, in obsega tudi v vsem najobširnejše stališče.

Kedor nij nikendar imel prave družine, občutil bode vedno, da mu nekaj pomanjkuje. — Oni pa, ki so uže užili v njenem naručaju sladko pobiranje, spremljevali jih bodo na vsako pot živjenja blagi utisi; da! celo pri smrtni posteli jih bodo zadeja misel njih družina. Še celo oni, ki so jo bili po svoji trmi kedaj zapustili, po nagonu neke skrivne moći, katera izvira morda iz njih otočnosti, iz slabih spominev in nemirov, vkljub temu priganja i silki takoršne ljudi neka posebna moč k domačemu domu, k domačemu ognjišču. Oddaljite se samo z mislio za vselej od svoje družine i čutili boste nek strah, — strah, ki pretrpi vse človeški organizem i tako rekoč nove misli vzbudi.

Vsaka družina je eno vezilo, da — skoro bi rekla eno samo živenje, — ena krv se nahaja pri vseh udih cele družine. V njej se nahaja student enakih mislij, prepričanj, želja, zahtev i koristij, kakor tudi neko moralno podelovanje, koje se nikendar ne izgubi. Mi živimo s svojimi dragimi, v njih i za njih. Po vsem, kar se zgodi v naši hiši, bije nam vedno naše srce, i najmanjši domači pripetljaji so za nas dogodki.

Žena v družini je v svojem kraljestvu. Ako je mož glavar, je ona pa kraljica. In kder je zvesta notranja združenost do domačega ognjišča tamo je sreča v najboljši, v najprostejši obliki; — je upliv dobrodejen na moža, na otrok, na oltinske brez šum; je moč ljubeznjivosti, izgleda, veljavne besede, — je besen srca, ki se združi z našim govorjenjem, z našo prozo, — je nebeska slika, slika nedoržnosti, katera izpod temne oblake pogubljuja, ki često žugajo družini.

Ona je ljubeznjivo i blagodarno središče naše družine. Vsi se združijo okolo nje, tamo pa, kder pominkuje, je vse v neredu, družina je izgubljena. Samoten mož izgubi mihote veselje za svojo lastno h.šo; i skoro vselej zgodi se neka moralna razdrženost, keder se loči mati od družine. Očetova smrt ima pa tudi teške nasledke, toda vendar ne preje omenjene. Pri vdovi ostane njen ognjišče i njeni otroci privezani. Joče se po srečoti smrti, a družina še vedno obstane.

Žena umeje stvari na vsak drugi način, k-kor mož, i to vse se srčnim nagibom. Poglejmo jo v dejanji; ona olajšuje udarce, onehčuje težave, pomiruje prepire. Tu nij skoro n.č, i vendar je vse. Ženska beseda, da! — tudi samo mil, prijazen pogled zadostuje mnogokrate, da se jeza v družini ohladi, da se svojeglavnosti poravnajo; vse se pogodi, i to vse tako hitro, da nij mogoče skoro verovati, da je baš žena vse to urenila. Ali takrat, ko je žena prisiljena zaradi posebnih okolnostij hišo zapustiti, takrat se še le sponza, katera roka je sejala poprej v hiši oni mir, ono sredo, oni red. Takrat postane vse čimeruo, zdi se da je mrz v hiši; takrat se dozdevajo jedila ravno tako slabe, kot so bila preje dobra, i ne "pričakuje se več z veseljem onih ur občne združenosti. Zakaj je tako dolga tihotă? Zakaj so pogovori tako mrtvi dol-

gočasni? Zakaj je neznana nejevolja na vsakem obrazu? — Zvezda je izginila, i z njo vse dobro, — vse blago!

Ona se bo zopet prikazala jutre, ali pozneje; i v enem hipu bode vse zopet oživel, kakor dolina pokrovna s tem, koja se naenkrat zasveti ob prihodu sijutra je zarje. Ali uboga hiša, v kojo se ne bo žena nikendar več prikazala — ah! komu je mogoče popisovati revščino? Možje, otroci, kakor izgubljeni, i zastonj bodo kaj iskali, kar bi jim namestovalo ženino i materialno skrb.

Ako je bila prava žena, prava mati, ne bo njeni imeni kendar izgubljeni iz spomina i zapuščeni soprog bo skušal tiste blage misli, blage ideje nadaljevati, posebno pri odgojevanju otrok; on kakor pravi oče; on bode veliko za svoje stari, toda je ta posel v nekaterih obzirih tako težaver, da ga more edino le žena spočiniti.

Žena mora mej svojimi imeti vse zaupanje. Na njo naj se vsak ozira v kakoršnih kolik stiskih i čutil se bo zadovoljnega. Upršam, kdo zamore, kakor rava ženski takoj težavnega v lastni hiši prevzeti, kakor na pr. nemir odstraniti,bolezen potolažiti i druge negodnosti pöravnavati?

Žena v družini vežjejo nježavnejši, najavetnejši dolžnosti; ona mora biti vest svoje družine. Ked drugi, nego žena bode odgovorna, da je mož, če so otroci razuzdani? Žensku, kakor pravijo, je slabotna, toda ona je obdarjena z najžahnejšimi darovi, koji imajo velik upliv na čov.ško naturo: "Ljubeznjivost i dobrota" te dve čestnosti naj bolo sredstvo, katero naj žena rabi v družini, da doseže svoj namen.

Ako žena katerega kolik v družini svari, treba je paziti, da svarjenca nikoli ne poniža: nikendar ne razčali. Ako pa je sama razčaljena, naj odpusti, i njeni se veča ljubezen naj boda blag dokaz odpri,

Pri oznanilih se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 kraj
7 " " " 2 kraj
6 " " " 3 kraj.

Za veča črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovljivo posiljajo vrednik: Viktorin Dolenec v Gorici, Con. del Cristo 186, blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upraviteljstvo. — Kopiji se ne vratajo; dopisi naj se blagovljivo frankujejo. — Delcene in drugim nepremožnim so naročnina zniža, ako se oglaše pri vredniku.

ki po rčenem pretresanji in po skušnjah zdobljepenu prepričanjem našega ljudstva, da one postave niso dobrodošle, so v katerem se budi oziru celo škodljive.

Najevanje je bila uže vzbujena do dognana. Še preden so se začele postave v državnem zborni in v deželnih zborih pretresati. Načelo "ločav cerkve od šole" je dalo parolo za boj proti novim postavam, kateri se je z vso srditostjo začel, še preden so bile sklenjene in potrjene in dolgo poprej, ko so se jele izvrševali. Nasprotovanje je bilo s prva še splošne, nego je zdaj; kajti ne samo dehovstvo, ampak vsi oponizionalni elementi takoj Litave, in posebno Očeh so se kazali takrat protivne novim postavam uže zaradi tega, ker so jih prijeti iz rok njim nasprotnih ministrov; bali so se jih po znamen latinskom pregovoru: "Tineo Danaos et dona ferentes."

Toda ko smo spoznali, da ne obsegajo nove postave za ljudske šole niti v verskem, niti v narodnem, niti v katerem si budi oziru škodljivih določeb, marveč da se ima po njih naše šolstvo izdatno zboljšati in dosledno ljudska omika povzdigniti, zato nas je, hvala bogu, tudi uže precej narašeno število Slovencev pobežene šole uravnavati in prijaznemu postajati novim naredbam, iz katerih nam morejo le neizmerne koristi izkoristiti.

Saj niso snovali ministri šolskih postav samo za nas Slovance, da bi nas morda ž njimi trpičili, krotili ali kar si budi; snovali so jih tudi za Nemece in za svojo stranko in sicer iste ali prav take, kakor za nas. Svojim vendar ne bodo slabih ali celo nevarnih postav dajali, samo za to, da bi tudi mi po njih škodo trpeli.

Popolnoma dovršene in brez pomankljivosti, se ve, da niso naše nove šolske postave, to so spravidili uže koliko posamezni člani, toliko šolska svetovalstva. Toda občine in njihovi zastopi želijo marsikake prenaredbe, — katerim se pa ne more sploh pritrdiri, da bi bile njihove želje povsem ali le deloma opravičene.

V lanskem sessiji je dobil naš deželni zbor mnogo takih prošenj, posebno od občin na Krasu, naj bi se šolske postave prenaredile. Toda zborovanje je premo želelo trajalo, postave so sa tudi stopri začele zvračavati in ne more se še govoriti o zanesljivih dosežajih skupnosti in poizvedbah, da bi se mogle na njihovi podlagi še le v veljavno prislo postave uže tako hitro prenarejati. Za to je deželni zbor naročil svojemu odboru, da ima vse nove postave za ljudske šole, veljavne v tej grofiji, temeljito pregledati in pozvedeti, kakih in posebno kakih denarnih sprememb želijo in svetujejo o njih občinski in šolski zastopi, pa drugi izvedenci, da ima po tem predložiti načrt sprememb deželnemu zboru uže v prihodnji sessiji.

Ta sklep je naznanil naš deželni odbor vsem občinskim in šolskim zastopom na Goriškem z vabilom, naj to velevažno vprašanje resno pretresejo in mu po tem svoje dotedne sklepe predložijo.

Temu pozivu je do zdaj uže mnogo županstev in šolskih svetov vstreglo in pisateli teh vrst je imel pričko prebirati dotedne nasvete in poročila. Pa kaj menite, česa te je prepričal iz njih? Gotovo nič veselega, za koga želi, da bi narod napredoval v zavednosti in da bi se slepo ne uklanjal temu, kar mu posamezni nasprotniki vsega, kar je novo in svobodomiselno, s črnimi barvami sklikajo. Zapazil je, da

vsaj polovica omenjenih zastopov sodi o novih šolskih postavah, kakor slepec o barvah; da so nekateri udetljivi, kateri sede v šolskih svetih in so deloma narekavali predložene sklepe, do zdaj najbolje prebirali one paragrafe šolskih postavah, po kajih so določene njihove place in da se je le prav malo občinskih in šolskih zastopov za to brigalo, da bi reševali velevažno vprašanje vseh nekaj dobre pa resne volje pokazali; kajti to radi pričavamo, da pretresanje šolskih postav in nasvetovanje potrebnih prenaredeb je zelo težavna naloga, presegajoča moči mnogih občinskih in krajin šolskih svetov. A kedor želi prenaredeb, naj se vsaj toliko potradi, da po svojih močeh skuši dokazati njihovo korist ali potrebo.

Mej predloženimi poročili, smo naleteli na dve, kateri brez posebnih razlogov trditi, da so nove šolske postave dobre in da naj ostanejo brez sprememb take, kakorsne so. Ta dva nasvetca nista prisla morda iz mest ali trgov, da bi se lehko mislilo: glejte to so avbobodnjaci sklepali! predložili ste ja svetovalstvi skoro naj bornejših dveh vasic na Goriškem.

Zato nij verjet, da bi prihajalo tako mnenje iz preprčanja ali zavednosti, ampak dotični odčetje starešine so s najbrže mislili: kaj bomo nasvetovali prenaredbe, vsaj tako ne bo naša obvezljiva in odgovorni so — ironično. Mogode, da se motimo.

Več na poročil se suče samo okoli denarjeva vprašanja: "Vsaka občina naj skrb za svojo šolo in za učiteljevo plačo; vsaj skrb za šolska poslopja naj se pripravi občinam; načrte in dotedne nagrade naj se zmanjšajo; duhovnikom, kateri podučujejo v šolah za slo naj se nagrade povikšijo; občine, katere nemajo še svojih šol, naj ne plačujejo nikakoršnih priklad k davku; občine naj plačujejo priklade primerne užitkini od šol; — okrajne šolske denarnice naj nehajo, stroške za ljudske šole naj plačuje dejelci zalog vse, ali delorao, on, deloma občine itd. Take in podobne nasvette obsega večina dosedajnih poročil.

Nekoliko, pa manje, nego smo pričakovali, je predlogov, da bi se podučevanje otrok po vseh izročilo tudi za naprej duhovnikom za primerne nagrade in samo v dveh ali treh se izrekoma poudarja: "Naj se vrne duhovenstvu več oni upliv na ljudske šole, katerega je imelo po prejšnjih šolskih postavah". Nehotič smo se mogli posmehovati mnenju enega županstva v Furlaniji, "da se naslanjajo nove šolske postave na komunistična načela." Na dotednem poročilu so podpisani trije sicer k inteligenciji se pristevojoci možaki, kateri pa plačujejo obilo davkov.

To pojasnjuje zadostno mnenje.

Mej mnogimi predloženimi poročili, so pa vendar nekatera tehtno in temeljito sestavljena, in mi smo si postavili nalogu, da hočemo iz njih kar je najboljšega in za povzdigo našega šolstva najbolje hasiljivega povzeti in priobčiti, naj koristi, kar more. O tem prihodnjic.

E. Kl.

Dopisi.

Iz Gorice 16. avgusta. [Naš prepip.] (Konec.) Sočanom se tudi mnogokrat očita po nasprotoi stranki, da so brezverni in zakaj vse to? Ker občni zbor "Soča" dne 13. aprila 1871. nij sprejel predloga gledé

zapustile. One so okinčane ravno z nasprotnimi lastnostimi kot njih bratje. Njih značaj je meči, ljubeznivejši.

Deklice so kakor nežne evetice, kateri potrebujejo velikih skrbij primerne topote. One so ustvarjene za notranjo živenje, za hišo, za družino, iako se je izroči drugim v roke, dobe tam do zidovjem tijelo odgojo, katera se nikakor ne vjema žasimi domaćimi potrebami!

Dobro vemo, kakošni so pogovori mej odgojevalkami, dobro vemo kaj često mej soboj uganjajo i kako druga drugo pokvarja. Ako bi pa tudi vsega tega ne bilo, kateri samostan, kateri izgledni zavod bo mogel namestovati skrb materine in očetovske hiše? Kakor hitro zapuste dekleta odgojevališče, brzo se jim vzbude misli, kadaj se bodo pa omožla. Deklice omožene, hčemu so po tem poklicane? Katera čednosti bodo potrebovale? Vedeti pa moramo, da, kakorsne so naše žene, takošne naše družine, in kakorsne družine, takošen tudi naš zarod!

Jaz nečem s tem ustvariti nov način odgojevanja nečem reči, da naj se ne posilja več deklet po samostanh i zavodih, tega ne; a opomeniti vendar hočem samo one matere, katera dajajo svoja hčere proč od doma samo za to, da bi po tem nurno i brez skrbiv zvele.

Vsek more storiti, kakor okoliščine zahtevajo. One matere pa, kajti so prisiljene oddati svoje hčere tujim rokam v odgojo, nji to store, dokler so še v mladih letih, da ostanejo tudi po tem pod materinoim varstvom. Jaz bi želela videti devojko zmerom v onem središču, kojej j je privlčnost napravila. Naj boda ona bogata ali uboga, naj si pridobi majhi, ali velikih veličnosti, vendar pri vsem tem jej bode na njenem domu pristno zavetje. Dekle gre v solo. Prednjo hčerjo zapusti, odmoli ter dobi, kakor po navadi, matere bla-

predragačenja pravil v takem zmislu, da bi politično društvo "Soča" postaleno tako avano katoliško-političko društvo.

Ce ta stavek nadalje razvijemo, nij več katoličanu mogoče pristopiti k društvu, ki nema na celu svojih pravil še, da sioni na katoliški podlagi, in da Slovenec, kateri se vpisuje v društvo, ki nema onega še v svojih pravilih, je nejevernež. Morda se bo po tem principu s časoma še celo zahtevalo, da vsak dober katoličan mora na klobuku posebno začenjati nositi, javno se postiti in vsaj vsak teden enkrat v "Glasu" objaviti, da se je spovedal, da se pokori, kakor je to storil "Glasov" junak. In da naš nasprotniki njihovo politiko opravičujejo, kričijo na ves glas: "Vera je v nevarnosti."

Tedaj kat. vera je v nevarnosti, oza vera katero je sam božji sin učil in je zagotovil večni obstoj. Njimo poklicati, da bi verska vprašanja razpravljali, mi to pustimo oponi, kateri so za to postavljeni, ampak toliko si vendar državno reči, da Kristusova vera ne more nikoli biti v nevarnosti in da tisti, ki to govori, sam greši zoper božjo previdnost.

Cudno je na vsak način, da tisti, ki danes trdijo, da kat. vera bude na veči obstala, jutre to oporekajo z besedami: "vera je v nevarnosti". — Ne vera, ampak vse kaj drugače, je v nevarnosti za stanovske predstavice gre nekaterim gospodarom, a teh stanovskih predstavnic nij poznal naš Izveščaj. Zakaj se naši nasprotniki ne borujejo z odprtrom v zrom in poštem orožjem? Zakaj ne povedo naravnost, za kaj jim gre? Mi smo odločno in odkritosrčno izpovedali svoje nuanre.

Rekli smo in rečemo, da hočemo ljudstvo duševno rešiti iz kremljev vseh sebičnežev, bodisi burokratov, hincavev itd., nikakor pa mu vero vzeti. Dokazate nam le z enim slučajem, da smo mi pri ljudstvu nepekorost do božjih in državnih postav učili. Zakaj ne rečete naravnost, da Vam je preteško pustiti komundo? Tudi mi hočemo zedanjeno Slovenijo, pravite ubogemu ljudstvu. Ali Vaše zanjke so preredko plente za sedajne čase. Njene ljudstvo je še prav malo mislilo, a naši nasprotniki ga nadejo zbuditi k misljenju, marveč se groze čez Sočo in jih pravijo prenapetne (glej Tonklijevo pismo Narodovemu sodiuredniku) in zakaj vse to, ker ljudstva resnico pravimo in mu ne zakrivamo gujilob, katere se nahajajo pri stanovih, v državi itd.

Narod sam je zdaj začel misliti, podučen po avtibl prijateljih in bode koj zapazil abtoost. Vabi dveh nasprotnih izjav: a) Z državnopravno opozicijo, katere organ je "Vaterland," list, ki je Slovencem ogrevao nasproten, kakor smo dokazali črno na belo v zadnji štev. "Hoditi durch dick und dünn", b) pa za zedinjeno Slovenijo delati. Kako bo to šlo "erkläret mir dieses Rätsel der Natur." To je očividno piše uže l. 1871. "Slov. Narod", (tistikrat bil je, kakor smo dokazali, dr. Tonkli, dopisnik "Narodov") ko zavrača "Vaterlanda" zarad izjave, katero smo citirali v zadnjem listu, da je članek v "Vaterlandu" proti nam Slovencem pisan. To nij resnica, da kaj tacega (zedinjena Slovenija) nij nobenemu v glavo padlo. Narobe pri nas Slovenci ne poznamo nobenega narodnega zastopnika, ki bi si federalizem tako domisljal, da samo Kranjsko kako avtonomijo dobri, dve tretjini našega naroda pa bi se priustile majorizirani šta-

godejno pobožanje. Na potu ga spremlijajo srčna materna voščila, i ko se bode vrnila, bo vselej našla odprte roke, prijazen objem, i ljubezniv smehljaj. Našla bo skrbno mater, ki jo bo izpräsevala, ki bo opazovala vsako njeni misel, ki bo izbirala primerne prijateljice. Itaka devojka bo živila zdravja na duši i telesu. Ona se bo naučila odpirati svoje srce, drugim pomagati, misliti za druge, privadila se bo pravemu domačemu živenju, pokleknila bo vsak večer z materjo, z bratci, sestricami, i tako se bo pridružila ž njimi v nekako zvezno neodvezljive ljubezni.

Ko je devojka prišla do te stopnje, ona je nja na pravi poti, in naj se dekleta omoži ali ne, bo njih poklic ravno tako velik i težaven, kakor pohleven i skrit. Ona, kakor žena boda morala ljubiti, trpeti, navduševati, tolaziti, na njo boda prišel največ del vsakdanjega varstva i dela; ona boda tedaj potrebovala gibčnosti večkrat turiti poguma. Oti ženskoga spola se zahteva nežnost, dobroto i ljubeznivost.) Ženskam se ne bo odpusila niti nejeljiva, niti trmi, toda zahtevala se bo od njih popolnost. To vse tedaj boda morala biti i storiti, i materam je dano, da svoje hčere pridejo do vsega tega.

Naj prejš navadimo je poslušati glas vesti: dajmo jim dobrega gospodarja, zanesljivega čuvaja, kateri je ne bo nikdar zapustil. Vest je ravno velikanska mod našega notranjega glasu, ona je prava priča od Boga, ki govori v nas, i proti nsm. Onim, ki vesti ne poznajo, je neznan točno moralno živenje, i nikedar jim ne bo bilo njih dolžnosti svete.

Ko je vest naše devojke vzbrijena, ona ima varenega voditelja; i po tem jo lehko bolje iz davljave napazujemo i lej pripravimo tudi več svoboda. I to, jaz

) Shakespeare piše o ženskah: "Ženska ljubeznivost i nekaj njenega života bo zmaga mojo stroj." Pis.

jerških, koroških Nemcev in primorskih Italijanov. N oben pošten slovenski list si ne sme upati zagovajati v našem narodu Vaterlandov separatizem.

"Naši narodni poslanci so vsi pod tem programom izvoljeni, katerega prva točka je zedinjena Slovenija. Če bi pa kateri poslanec na skrivaj igral s "Vaterlandom" pod eno odojo, tira on nepoštene posel in mi mu obljubimo, tisti dan veljava v narodu izpodkopravati začeti, kadar bo predrznost imel izdajalstvo narodnega programa pokazati. Tako Narod l. 1871., ko so bili naši sedajni pravnarji z njim posebno zadovoljni. Kako pa zdaj reči stoje? Ali nij bil "Narod", sum opravičen?

Da, da zti nos ste nas hoteli polagoma voditi, ali ko ste videli, da to vendar ne gre, napieli ste vse dopušcene in nedopušcene, poštene in nepoštene sile proti nam. Ali prepozno, ljudstvo Vas spoznava in kaj bi Vas ne? 15 let ste ga sami navduševali za zedinjeno Slovenijo, katera obseza vse slovenski program, zdaj pa, ko se Vam dozdeva, da je boljši pod Vaterlandovim krilom za Vaše stanovske interese (ne za vero), zdaj ko je nevarnost največja, popustiti ste to politiko učiti. Ali se ne pravi to narod demoralizovati? Zagotovljamo Vas, da ljudstvo, če bi se Vam posrečilo prevariti je, bo otrpnelo za narodno idejo in pustilo s časoma tudi Vas na cedlo, mirno čakajo narodnega propada in ne brigaje se za nič več, nego za materialne interese.

Vsek hip nove programs kovati; in stare v narodu uteljene programe spremiščati, nedoločnost kazati ljudstvu, to je tako nevarna rec.

Cestito duhovstvo, katero zdaj proti nam pri vseki priliki in tudi na tem narod podpira, naj pomisli, da njegov poklic nij politika, posebno pa nij dobro, da se tam, kjer ima teči te božja beseda ljubezni in sprave, pridiga sovraštvo. Naš kmet sam uže zna ločiti politiko od vero in prej ali pozneje. Vam bodo zameri onim gospodom, ki se svojim obnašanjem diejo pregovor: Quod licet Jovi, non licet bovi. Slabi vzgled demoralizujejo in sliši se uže kmeta govoriti, če gospoda ne bo konč, tudi mene ne. Verba dočent, exempla trahunt.

Tedaj dragi pseudo-boritelji edino le za narodovo blagostanje, vidite. Vaše čudno vedenje dovelo nas je, da smo se bolje ko kej poprijeli našega starega programa: osvoboditi narod vsekih pijač, katere sesajo na njegovem truplu, omike i ga, da spozna vse politične težnje, navduševati ga za vse dobro in lepo, za duševni in gmočni napredok in za edino politično idejo zedinjeno Slovenijo, brez katere nij rešitve za milij naš na o.

Ako bo naš kmet narod svoj čez vse ljubil, delal tudi po svoji moći za blagostanje in dosledno za svojo neodvisnost (ste razumeli neodvisnost!), ako bo dovolje, omikan, Vas bo iz pravega stališča opazoval ter ločil grešno osobo, podvrženo onim slabostim človeškim od sveta stvari, katero morda nevrečno zastopa, in dalej, ako bo svoboden, užival bo sad domo ibja svobodno, svobodno uporabl sad omike, bodisi v duševnem, bodisi v gmočnem obziru, postal bo on človek v pravem pomenu besede. A kdot se temu našemu namenu ustavlja, ne izpoljuje božje zapovedi: "Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe." Predno sklenemo to premišljevanje, Vas moremo popra-

šati, če ste v stanu tajiti, da so to popolnoma kristjanska načela in če se nijsmo mi zmerom po teh kristjanskih načelih vedli? Dokažite nam s fakti, da smo nejeverneži, pa ne z babarijami, s fakti vam pravimo, dokažite, da narod proti kat. veri hujskamo, da ga nepokornost učimo proti bogu in proti postavi; če vse to javno dokažete, kakor smo mi Vam nektere reči z dokumenti dokazali, po tem radi pripognemo svojo glavo. Pa tega ne boste, ker ne morete.

Mi smo Vam nasprotno prav dostikrat z dokumenti dokazali in Vam še lehko dokažemo, da ste se prav dosti lagali gledé nas, da ste nas obrekovali, da ste nemir sejali mej slovenskim narodom na Goriškem.

Vse to smo Vam tudi še enkrat dokažali. In da nam ne ko treba Vam očitati marsikaj, za kar nas niste tožili, Vam svetujemo: Ne lagajte se in ne obrekujte, ne ekskomunicirajte nas, ker do tega nijmate pravice, ne preiskujte naših srca, naših vesti, ker vsak je bogu samemu odgovoren za svoje misli in svoje dejanja. Če pa hočete po taki poti nadaljevati srečno poti Mi se bomo zvali braniti, nam v čast, Vam pa gotovo v nečast!

Vi sami ste rekli, da so naša pota ločena, vi ste nam napovedali vojsko, vojska zna se mnogo časa trajati; a pravica mora zmagati, ker pravica je bogu ljuba. Če pa hočete mir, ga bomo mi gotovo veseli.

V Gorici 17. sept. — Je li jasenko dejavnost vreme krivo, ali kaj, da je pri nas v Gorici vse tako tih in mirno, ali morda bojazen pred azijatsko boleznjijo katera se od vseh strani bliža?

Ko je šlo za volitve mestu ga zastopa, sti si bila tukajšnja italijanska lista uže mesece poprej v lashi in povsoč se je le o tem bosedovalo in pričkal. Zliti imajo voliti za par tednov dravno poslanice, in skor o niko se ne gane. Samo dunajski listi in pa tržaška tetka "Triester Zeitung" drezajo nekoliko, morda prav za to, da bi pozvedeli, kaj naši italijanski liberalci in klerikalci nam ravnajo. V teh listih smo brali uže mnogo imen kandidatov, a ker je mnogo poklicanih, pa trije se imajo izvoliti, je šeprimo teško soditi, katero prav za prav kandidati te, kateri une stranke. Mej drugimi smo brali tri aristokratična imena, katera nekako po vladu diše: grof France Coronini, dež glavar, grof Karol Coronini goriški župan, in baron Calice konzul, ali kaj tacega v daljni Kini. Nu, če bodo tako volili, po tem bodo naši italijani lehko štimani, ker bodo tako "noble" zastopani na Dunaju.

Se druga mena kandidatov so dr. Pajer, dr. Doliac, predsednik "Circolo cattolico" in v tej družbi tudi neko visoko častito ime; tudi o drugi. Deperis in baronu Tacco je uže menda nekdo sanjal; pa, kakor rečeno prave agitacije še nij in do zdaj nij tudi niti "Isonzo" niti "L'Eco del Litorale" svojih kandidatov priobčil. Zatoj potrpiamo in ne kažimo takoj očitno svoje radovednosti.

Zdravstvene razmere so v Gorici zdaj zadosta ugodne. O kozah, katere so se bile pri nas skor vgnjezdile, se sicer še ne more reči, da so uže popolnem nehale, vendar se bolje po redkom prikazujejo in to najrajše v nesnažnih hišah. V Rabatišči in pod Turnom so menda največ žrtev pobrale. Na koleri nij v Gorici še nikdo zbolel; pač pa se je prikazala ta sovražnica uže v bližnjih Bitjah, kder sta menda dva na njej umrla. (Pravijo, da nij bila prava koler.) Da bi je le ne bilo k nam, saj nam ne manjka drugili težav in nadlog.

Vojaki, so se od postojnskih vaj vrnili v naše mesto, katero je vsled tega zopet nekoliko oživelj. Mesto brez vojakov in dijakov je zares mrtvo in dolgočasno. Zdaj bomo vsaj godba večkrat slišali. — Od kar se je politički preprič zanesel tudi v naše socijalno življenje, ne ve Slovenec, kam bi se djal v Gorici, kadar ima kako prosto uro. Čitalnica je navadno prazna, nikdar nobene besede ali kakoršne si bodi veselice, sama samična suhoparna politikacija.

Kadar je pest mladih v bralni sobi, preštevajo, kolikokrat se izrazi "perfidi, infamai lažnjivec in obrekovalec" ali pa "blatovec" v "Glesu" in v "Novicah" ponavljajo; kadar so trije starci skupaj pa obračajo oči v sveti jezi, da jim mladi ne dajo miru in da jih v svojih organih tako dobro oštevajo. Tu li keglji in krogla na biljardu bodo kmalo zmrznile. Vsega tega je kriva ohola netaktnost — čigava? gotovo nikdo ne ugane.

V Miriem 15. septembra. — Po dolgem, sladkem počitku nam je napravila naša čitalnica zopet lepo in kratkočasno veselico. Da se nij tako časa oglašila krive so tukajšne razmere, kajti gleda se preveč na osobošči in ne na stvar samo — na napredek čitalnice. Oi tod izvira mrzjenje in antipatična enega do drugega; zaupanja je premalo, vsak bi rad ukazoval, a delal malokdjo, — ne misle, da ne "komudo", ampak zdajno delujejo dela čast čitalničnemu udu in koristi družtvu.

Nadejamo se, da včerajšna beseda je vse pravna, da si smemo zopet bratsko roko podati in zložno delati v edini namen čitalnice: ljudstvo-vsestransko organizirati.

Beseda je bila res veličastna. Zbralo se je nekako odlčnega občinstva iz mesta, okolice in tudi iz oddaljenih krajev, ostali so bili domačini. Posamezne točke programa so se precej dobro vrstile, posebno dobre so igrali naši diletantje saloigre: "Mučec". V prvi vrsti se je odlikovala gospodinja Golja, predstavljaja: "Ante" — tako naravnó i na občno pohvalo; gosp. učitelj Čopje: "Trdež" prav dobro predstavlja, mirenski vaščan g. Florenin je bil svoji nalogi kot mestni zdravnik popolnoma kos; zadovoljni smo bili tudi z Mimico, Mučcem i Francetom.

Deklamovalke "Povodne dekllice" gospodčna Hauer jeve mi nij treba posebno omenjati, ker ona kakor po navadi je tu li zdaj nas se svojo milo besedo in dopadljivo mimiko razveselila.

Dalje smo imeli priliku spoznavati novega govornika na našem odru, bil je ta g. Pavletič iz Rupe. Govor, kojega je sam, a dobro zložil, je bil za sedajne čitalične razmere jako primeren. Z domačo temeljito besedo nam je dokažoval, kako bi čitalnica lahko napovedala i cvetela, kako bi si napravili lepo bukvartico in t. d. — Bog da bi se vresničiti njegovi nasveti.

Petje, ako pomislimo, da je bilo le malo skušenj in se te včasih nerude, moramo prizrediti da je bilo dobro. Teška pesen: "Domovina mili kraj" je občesno podpadala, ploskalo se je pa posebno "Lovski", koja so morali ponavljati Hvala-komur hvala gre. Dovolite, naj izrečem željo, da bi se rodoljubni gosp. učitelj še bolje potrudil, — a da bi g. jili gg. pevci več ljubezni do petja, saj je to glavni i prvi del vseke veselice.

Po besedi je bila skupna večerja, i tu smo imeli priliku, slišati dobro ubrano peje i kako napitiso.

A čuje: kaj še; niti "aranžirat", vidě da za minku ra cvet domače i ludi zunajne mladine, koja so vedelo peče srbele, improvizirali so nam hipom ples z izvrstno gđbo. Slikali smo se prav veselo do rane ure.

Da ve v kratkem zopet vidimo!

Iz Sela 9. sept. [Izv. dop.] Časniki so zelo počtrali, posebno nam prostimi kmetom i obzalovati jele, da mi se premilo brigamo zauje in je celo zavaruje jemo narodnike, ki se za blagog naroda trudijo in žrtujejo čas in denar. Misliš moremo, da časniki so nam prava metla, ki pometata prah iz starih zapršenih krovov, in izvirek mnogovrstnega poduka; v njih namajmo večkrat pomenljive besede, ki se človeku v sreču vkorjenijo, da se vselej nujno spočniji in opira vse žive dni, na pr. v nek. št. "Soča" sem čital besed: "Le tisti pravo zadeže, ktor je v boju delal in teda težej če je človek v boju srčen (delalen) treba, da je z mladih nog po svojih starih, gospodarjih ali drugih odgovitljih resu in pazjivo odgojen in vsaj nekoliko v ljudskih šolah podučen, pa tem zavore mladenič, kendar se mu mlada kri nekoliko poleže, v vedenju svojem stanju delal in postati, to je mi kmetijem moremo biti delalni v napredku kmetijstva, naš etat je najimnenitejši, najsrečnejši, ako se ga prav lotimo, kakor novejša doba tirja; vsega tega pa brez kmetijskih listov in rednega počinka ne dožememo.

Zraven tega, kakor gor rečeno, potrebno nam je iz časnikov nekoliko pozvedeti in poznati, kako se posvetu godi, da bomo bolje vedli kde in kedaj nas te velj tiči, in da bomo mogli preudarjati; kaj nam je storiti, da si opomorem. Tudi mi moramo biti mali politikarji. Saj politikovati nij toliko težavno, kakor se vidi v 34. št. "Glass" v dr. Tonkijevem postanem. Jaz ki sem se komaj abecednika dobro naučil, poznam na pr. dr. T...ovo, visoko politike; on je tako jasna, da lehko v ak kmečki "Glasevec", ali "Sodan" razvidi, da "Gorica" ima presneto slabo versko podlago, ako se drži dr. Tonkijevje politike; on pravi, da se je s cerkvijo zložil, to je, kakor da bi hotel posnemati Napoleona III. politika; Napoleon se je jezuitom prikupil, da bi francoski narod popolnoma podjarmil. Nap, je obračul, bog je pa obrnil.

Jez menim, da stvarnik gleda največ na dobro dejanje, tega naj nas uče naš duhovni pastirji, nikakor pa naj ne uganjajo z vero politike. Če pa uže hodejo sv. apost. vero po časnikih širiti, bodo to najbolje storili, ako pustete vsa druga gesla in se poprimejo edino kratke programi in gesla: "Vse za omiko", kajti jaz vdim, da iz omike se zavore vse doseči bodi ljubezen do boga, sposlovanje do cesarske in do državne predpostavljenih in tu li svoboda se nam sami posudi, tako bodo zreli, omikan; brez omika bomo vini vlogi kmetje le zavromi "orodje raznih sebitnežev; literabili nas bodo drugi stanovi, kakor so nas do zdaj naše drežbinske zadeve bodo tudi zmanjšom slabši in nisa hravnost bo pešala, preprič se bodo množili, mi propademo in bomo še večji sužnji, kakor smo bili do zdaj. Zatoj pa tisti so more biti naši prijatelji, ki ne podpiše kratkega programa: vse za omiko, ker, kar bi bil kmačko pozabil, tudi narodnost se zamore razvijati le po omiki.

Politični pregled.

Direktne volitve so tedaj uže razpisane; vresle se bodo po vseh avstrijskih krovovinah skoro v vseki

kronovini na druge dneve in sicer od 9. do 30. oktobra; skoro celi mesec bodo tedaj trajala volilna agitacija in borba v Cislajtaniji. Pri nas na Goriškem se bodo volitve tako le vršile:

I. 9. oktobra bodo volile vse občine goriške grofije volilne može; volilni možje okraja Ajdovskega, Goriškega in Kanalskega volijo v Gorici, Tolminskoga in Cirkuljanskega okraja v Tolminu, Bovškega okraja v Bovcu, Komenskega in Sežanskega okraja pa v Sežani vsi skup 1 poslanca dne 15. oktobra. Ravno isti dan voli vse malo posestvo furlansko v Gradišči 1 poslanca.

II. Sledenča mesta in trgi volijo 18. oktobra in sicer vsako mesto in trg doma 1 poslanca: Gorica, Krmn, Gradišče, Cervinjan, Monfalcon, Oglej, Grado, Tolmin, Bovec, Kobarid, Kanal, Ajdovščina, Sežana.

III. Trgovska zberačica voli tudi z mesti in trgi, pa še le 19. oktobra.

IV. Veliki posestniki cele grofije goriške volijo 23. oktobra v Gorici 1 poslanca.

Mi ne bomo tukaj govorili o važnosti teh volitev, saj smo uže mnogo pisali, samo toliko pripomoramo našim slovenskim prvenim volilcem, da se ne dajo prevariti in da volijo same tako volilne može, kateri so značajni in razumni, da se ne bodo dali zlorabititi ne po vlasti ne po nazadnjaški stranki; kmetje naj volijo same kmete in rodoljubne posestnike za volilne može, tako je njim najbolje častno in primerno, ker kmet najboljše pozna reve in težave svojega stanu. Vsakega volilnega može pa naj dobro pretehtajo in naj se z njim posvetujejo predno ga volijo.

Ustavoverni listi so sicer zadovoljni, da so volitve razpisane, vendar pa se boje, da pridejo Čehi v drž. zbor in da zgubijo večino, v katerem slučaju, pravijo, je zgubljen ves naš mnogolečni trud. Ker je Chabrus poginil, bo tudi pri volitvah težavnina in ustavoverni veliko-nemški list „Deutsche Zeitung“ bodo menda uže pred volitvami jenjal izhajati. Slabo znamenje na ustavovernem obnebji.

Na Českem zdaj izhaja brošura za brošuro posebno pozornost je zbudila brošura barona Helferta, nekdajnega državnega tajnika; ta brošura zagovarja česko pravo, pa ob enem svetuje Čehom, da bi prišli v drž. zbor. Večina českih listov pa odgovarja, da Čehi nijmajo kaj iskati na Dunaju. Mogoče je, da Čehi to le iz politike pišejo, da bi ustavoverce prevarili. Na Českem in zadnji čas tudi na Poljskem gre federalistom še precej dobro, ugodno znamenje je to, da so zadnji čas Rusini tudi vlasti nasprotni in federalisti postali.

„Slovenski Narod“ je v enem zadnjih listov prinesel članek, v katerem je čestital in zahvalil se vrlemu Makancu v imenu našega naroda za izvrstni govor v saboru, v katerem govoru je omenil častno nas Slovence in jugoslovanske solidarnosti. Tudi mi čestitamo vrlemu boritelju za jugoslovansko idejo in nas veseli, da je Makanc osnoval stranko, katera veže nas Slovence s Hrvatskim bratom. Nagodba Ogrska-Hrvatska je postala faktum in vsled te nadgobe dobri Hrvatska narodno vlado. Ministerstvo je iskalo novega bana mej hrvatsko aristokracijo; ponujalo je banstvo Kuševiču, grofu Pejačeviću in grofu Jankoviču, pa tem tremi se je grozdje prekiselo zdele (znamenje, da ne verujejo na mir), in vlasta je bila prisiljena na banski stol posesti Mazzuraniča, nekdajnega hrvatskega kancelarja in zmernega narodnjaka.

Zdaj imajo tedaj Hrvatje svojo vlast in sabor pretresuje finančne zadeve, pa tudi vprašanje zarad univerze; dotičnemu odseku predseduje izvrstni narodnjak Rački.

Italijanski kralj se je v torek ponoči peljal skozi Gorico na Dunaj, uže na avstrijski meji so ga avstrijski generali sprejeli; v Gorici ga je na kolodvoru čakala častna kompanija z godbo in veliko ljudstvo, katero je pri kraljevem prihodu kričalo „Eviva“, zarad česar so začeli včaki in žendarmi po ljudstvu mahati in bi se bila kmalu začela raba. Na Dunaju napravljajo kralju velike slovensnosti, staro sovražstvo spremenile se je v prijateljstvo, za koliko časa, bo skušanja kazala. Na vsak način se dandanes več čudržev godi, nego v starem testamentu.

Na Španjskem so bili zopet Karlisti tepe,

pa močno; Castelar je zdaj popolen diktator, ker se je skupščina razšla.

Francoska postane te dni popolnoma svobodna, ker zadnji nemški vojaki zapuščajo francosko deželo in ker je Francoska plačala Nemški vso vojskino odškodnino. Nemški cesar je ponujal Thiersu visoki red, katerega ni jih hotel sprejeti.

Mej Avstrijske in Srbske je začelo po zastanku kneza Milana na Dunaji veliko prijateljstvo. Ne vemo kam to pelje! Prijatelji smo zdaj z vsem svetom, dokler se iz prijatejjev ne izčimijo sovražniki. Uganka: Wer ist der Gefoppte?

Razne vesti.

(Viktor Emanuele,) kralj italijanski se je peljal v torek ponoči ob 10½ ur, skozi Gorico. V Korminu sta ga pozdravila v imenu cesarjevem FML. grof Thurn Taxis, pa naš okr. glavar baron Rechbach namestu bolnega namestnika bar. Ceschi-ja. Okrog goriškega kolodvora je čakalo mnogo ljudstva; notri pa vojaška godba in častna kompanija. Ko je vlak pridržal, se je okoli zagrje vse trlo in mnogo jih je začelo upiti: „Eviva Vittorio Emanuele!“ A to naj bi bilo policiji po volji in ker niso hoteli naši italijani vtrhniti, jeli so jih vojaki s pušami odigranjati. Krivi in nekrivi so marsikatero vjeli in domov nesli. Klobukov je tudi nekotiko ostalo na bojišči. Morda naj bi bilo demonstrativno upiti na pravem mestu, — a gotovo se tudi ne more odobravati vojaške sile pri taki priliki. Ko se je vlak odpeljal, je nekoliko mladeničev na velikih Rojab prizgal 40 bengaličnih ognjev. Naj imajo svoje veselje!

(Grof Karel Coronini) se je odpovedal svojej službi kot župan goriškega mesta. Uzroke ugibamo, — pa nam še niso prav znani.

(Ekonopravnost.) Namestništveni razglas znanje prihodnjih državnozborskih volitv, kateri je razvezen po goriških ulicah, je sestavljen samo v italijanskem in nemškem jeziku, kakor bi ne bila Gorica središče slovensko-italijanske dežele in bi nas ne živilo tukaj tudi lepo število Slovencev. Baron Ceschi hoče svoje prednike menda še prekosi v spoštovanji enakopravnosti.

(In Trata) se nam piše 15. t. m. Meščan je vesel, če se more ob nedeljah malo oddahniti in prezračiti, posebno kadar vročina tako pritska kakor letos. Najraješje napravimo tržačanje kak izlet na Kras, kjer posebrej nas Slovane najbolje veseli, da se jo začela narodna zavest tako lepo širiti in koreniniti. Če bog da in sreča junaška, bodo Kraševci pri prihodnjih volitvah zopet dejansko dokazali, da so pravi rodoljubni svobodnjaci in da tedaj ne marajo niti za vladne niti za pravnarske kandidate, ampak da bodo slušali klic Soče, katera jim priperoča vrlega dr. Lavriča.

Toda o tem se nijsem namenil danes, kaj več pisati, ampak opozoriti sem hotel naše kraške sosedje na neko prav nevšečno in veliko nepriležnost, katera nadleguje meščane, kadar koli na Kras prihajajo. Otroci in zlasti pastirji so zelo razvajeni, ker beračijo na tako surovi način in se za tuje zaganjajo, da mora vsacega buda nevolja zgrabiti, kogar nadlegujejo. Včeraj sem se peljal skozi Gorjansko kar se vsuje truma otrok in uže bolje velikih fantov za kočijo, prosečih: dajte sold, dajte sold. Takej nalegajoči sili se človek mora udati in v resnici sem jim vse razdal, kolikor sem imel drob za. A ko nijsem več imel in sem jih zagotovil, da ne morem več dati — odgovarjali so mi s kamenjem. Škode se ve, da se mi nij bilo batiti, ker sta me urna konjiča naglo odnesla. Pa kako se ustrašim, ko v Komnu izstopim, ter zagledam, da so mi od zadej novo, dragu kočjo na križ z nožem (fovčem) prevezli, kočjo, katero mi je prijatelj iz posebne prijaznosti posodil. Kaj poreče on in kaj pravite vi k temu, kraški starši in pred vsem občinski predstojniki in učitelji?

Če hočete, da vas bodo meščani radi obiskovali in pri vas lepe denarce puščali, pazite boljše na svoje otroke in prepovojte ostro tako nedostojno in zelo nadležno beračijo, po kateri, ker je v resnici sramota, bodo s časoma tudi vašim otrokom vsi blagi čuti v prsih omrtevi. — Šole, dobre šole, kako silno ste potrebne!

Oznootto: Vabeč gg. učitelje k učiteljskemu shodu due 2. oktobra t. l. ob 10. uri zjut. v Werdenberško šolsko poslopje pridevam v razpravo naslednji točki:

1. Sredstva v doseglo in ohraonitev pazljivosti.

2. Kako se da pri učencih utemeljiti štovanje in ljubezen do bližnjega: ter ubraniti sovražnosti in hudočnost? Želeti je, da vsakdo vsaj eno točko pismeno razvije, ko bi to tudi ne imelo druge blagosti, nego da se učitelj vadi v spisevanji. Nadejam se, da se

tudi oni gospodje udeležé shoda, kateri so sledujkriat prevažna domača opravila (v Gorici!) zadržala.

V Gorici 17. sept. 1873.

AUGUST LEBAN mp.
prvosednik.

(G. Andrej Winkler) c. k. namestništveni svetovalec in okr. glavar je imenovan za reženten v ekonomično-administrativnih šolskih zadevah za Trst, Istro in Goriško. Usled tega izgibi tominski okraj izvršenega glavarja, kateri je gore vsestransko usporen lojal. G. Winkler pa pride popolnem iz svojega navadnega delokroga in vsaj, kakor se nam pozdeva, ne prav na tako mesto, kakoršno njemu naj bolje pristva. Sicer je služba nova in kaže, da se nameščava v našem šolskem nadzorijštvu zopet kaj spremeni. Do zdaj smo imeli in imamo za Goriško pri tukajšnjem c. k. deželnem šolskem svetovalstvu posebnega ekonomično-administrativnega referenta. Za naprej bo, kakor se vidi, en sam za celo Primorsko; po tem takem dobimo najbržé tudi eno samo deželno šolsko svetovalstvo. Vlada predisponuje, še predno pozna mene: je določnih deželnih zborov — vsaj oni tako prikajo. Sicer je v ekonomičnem oziru gotovo prav, da se tri oblasti v eno združijo, — ali je pa tudi v vseh drugih ozirih prav in hasljivo, to je drugo vprašanje, o katerem vtegnemo kaj spregovoriti, če bomo videli, da so vladine namere res take.

(In slovenskega Štajerja) se nam piše, da so se v Mariboru staro- in mlado slovenci sednili v kandidaturi g. prof. Janka Pajka, izvrstnega rodoljuba, neustaljivega boritelja in učenega moža; g. Pajk bodo kandidirali v kmetski volilni skupini Maribor-Bistrica, Slovenji gradec in Maribor, v kateri skupini so ustavoverci imeli uže znago kakor za svojo. Naj bi Slovenci povsod, kder je nevarnost, da zmagojo nemškutarji! Izgled tajerskih Slovencev posnemali in se zedinili, ker druščice se jim bodo Nemci smiali in jih smatrajti za politično nezrele. 25. letnica odprave desetine se je skoro po vsem Štajerskem praznovala s kesi in drugimi zabavami in slovesnostmi.

(Zviti tat.) Neki, našim policijskim organom, dobro znani tat je vkradel sinoči okolo polnoči pred kavarno „Evropa“ eno mizico, — naloži si jo na rame in hajd naprej. V gospodski ulici pred „kavarno novo“ ga sreča policijska straža, i poprej ko ga ta opominja, položi mizo na tla, ter stražnike zavrne, da mu je ukazano, mizo do tu privesti, da naprej jo ne nese in ne sme nesti. Med tem prepirom se zviti potepuh naglo poslovi, ter odide svojo mirno pot. Straža ga je potem prav predno iskala, a bilo je — prepozno.

Razpis.

Vsled starešinskega sklepa od dne 28. avgusta 1873 podpisano županstvo razpisuje:

1. službo občinskega tajnika z letno plačo 80 manje 2 gold.

2. Službo občinskega sluge z letno plačo 90 gold.

Prosilci želetec prevzeti ti službi naj počne lastnorocno pisane sé spravljati podprtje prošnje do 20. t. m. pri podpisanim županstvom.

Od tajnika se tudi zahteva, da dokaže svojo zmožnost slovenskega, italijanskega in nemškega jezika v govoru in pisavi.

Županstvo Zgonik na Krasu.

ANDREJ GRUDEN mp.
župan

ALBIN SLITSCHER

trgovec v LJUBLJANI,
na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacuno za specerijsko blago in železnino; drži zalogu najboljših vodnih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vltih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehathe in grudelnaste peči in kotle, košnje in slamerezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.